

Seat No. : _____

JM-245

March-2013

Sanskrit

Paper-VI

(१) सिद्धान्त कौमुदी (संज्ञाकारकप्रकरणे)

(२) भाषाविज्ञानम् ।

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : परीक्षार्थीं प्रश्नपत्रमां छापेलो प्रश्नक्रमांकं च उत्तरवडीना छांसियामां लभवो.

Instruction : Candidate should write the question number in the margin of the answer books is printed in the question paper.

१. (अ) नीचेनामांथी कोष्ठपश्च भे सूत्रो समजावो : ८
1. (A) Explain any **two** of the following sutras : 8
- (१) कालाध्वनोः अत्यन्तसंयोगे ।
- (२) येन अङ्गविकारः ।
- (३) परिक्रयणे 'सम्प्रदानम्' अन्यतरस्याम् ।
- (४) आख्याता उपयोगे ।
- (५) आधरोऽधिकरणम् ।
- (ब) गमे ते अेक ससंदर्भ समजावो : 3
- (B) Explain with reference to the context any **one** : 3
- (१) अभागे किम् ? यद् अत्र मम अभिष्यात् तद् दीयताम् ।
- (२) ईप्सितः किम् ? यवेभ्यः गां वारयति क्षेत्रे ।
- (३) अतुलोपमाभ्याम् किम् ? तुला उपमा वा कृष्णस्य नास्ति ।
- (क) गमे ते भे पद समजावो : 4
- (C) Explain any **two** of the following terms : 4
- (१) कर्मप्रवचनीयाः
- (२) मण्डूकफुक्तिः
- (३) प्रत्याहारः
- (४) माहेश्वराणि सूत्राणि
- (५) उपदेशः
- (६) वार्तिकम्

२. तृतीया अथवा चतुर्थी विभक्तिना उपयोगे सोदाहरण यथो. १०
2. Explain with illustrations the uses of cases either Instrumental (तृतीया) or Dative (चतुर्थी). 10
३. (अ) नीचेनामांथी कोठपण भे सूत्रो समजावो : ७
3. (A) Explain any **two** of the following sutras : 7
- (१) आदिरन्त्येन सहेता ।
- (२) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः ।
- (३) नाडऽञ्जलौ ।
- (४) तपरस्तत्कालस्य ।
- (५) न वेति विभाषा ।
- (ब) नीचेनामांथी कोठपण अेक समजावो : ३
- (B) Explain any **one** of the following : 3
- (१) प्रत्याहारेषु इतां न ग्रहणम् 'अनुनासिक' इत्यादि निर्देशात् ।
- (२) ह्रस्वस्याऽवर्णस्य प्रयोगे संवृतम् । प्रक्रियादशायां तु विवृतमेव ।
- (३) ऋकारः त्रिशंतः । एवं लृकारः अपि ।
४. संस्कृत भाषानी उत्पत्ति अने विकास विगते यथो. १५
4. Explain in detail the origin and development of Sanskrit. 15
- अथवा/OR**
- सतम् अने केन्तुम् भाषा परिवार विशे विस्तृत नोध लभो.
- Write detailed note on सतम् and केन्तुम् group of languages.
५. कोठपण भे विषे समीक्षात्मक नोध लभो : २०
5. Write critical notes on any **two** of the following : 20
- (१) भाषाशास्त्रनी अध्ययन पद्धतिओ
Methods of the study of linguistics
- (२) भाषाशास्त्रना अंगो
The limbs of linguistics
- (३) वैदिक संस्कृत अने प्रशिष्ट संस्कृति वय्येनो भेद
The difference between Vedic Sanskrit and Classical Sanskrit
- (४) भारत-ईरानी शाखा
Indo-Iranian branch